

Rast značaja Jugoistočne Europe kao odredišta (klimatskih) migranata s područja Jugoistočne Azije*

Mirela HOLY

(Mirela.Holy@imin.hr)

Institut za istraživanje migracija

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 22. 10. 2025.

Doi: 10.5559/pi.20.35.04

UDK 314.151.3-054.72(=5-12:4-12):551.583

314.113.015(4-12)

Posljednjih godina migracije uzrokovane klimatskim promjenama pojavile su se kao jedan od najvažnijih globalnih fenomena, osobito u ranjivim regijama poput Jugoistočne Azije, gdje porast razine mora, ekstremni vremenski događaji i pad poljoprivredne produktivnosti prisiljavaju tisuće ljudi na preseljenje (IOM, 2022). S intenziviranjem klimatskih migracija Jugoistočna Europa sve više postaje odredišna regija za migrante, potencijalno i klimatske migrante, iz Jugoistočne Azije, ponajprije zbog svoje geografske blizine šengenskom području, potražnje na tržištu rada i promjenjivih migracijskih ruta (Holy i Geiger Zeman, 2025b; Balabanić i sur., 2025). Ovaj članak istražuje nove dinamike između klimatskih promjena, migracija i geopolitičke rekonfiguracije migracijskih tokova iz Jugoistočne Azije prema Jugoistočnoj Europi. Članak analizira kako Jugoistočna Europa postupno prelazi iz tranzitne u odredišnu regiju za migrante iz Jugoistočne Azije, osobito u sektorima kao što su poljoprivreda, građevinarstvo, prodaja i sektor skrbi (OECD, 2023). Također se razmatraju društveno-političke implikacije ovog trenda, uključujući potrebu za inkluzivnim migracijskim politikama, zaštitom ljudskih prava i razvoja regionalnih okvira suradnje. Na temelju komparativnih regionalnih podataka i recentnih istraživanja, u članku se kritički analizira uloga obje regije u oblikovanju i odgovoru na klimatske migracije. Poseban naglasak stavlja se na važnost međuregionalnog

---

Rad je objavljen pod licencom Creative Commons Attribution-Non-Commercial (CC BY-NC)

* Dijelovi ovog istraživanja prezentirani su na Sedmoj ljetnoj školi »Connecting Southeast Asia and Southeast Europe« održanoj u rujnu 2025. godine na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Ovo istraživanje provedeno je u sklopu projekta »Dinamika i izazovi migracije, re-migracije i imigracije u RH« (DinamiRH) financiranog iz programa Europske unije NextGeneration EU (01/08-73/23-2519-18). Iznesceni stavovi i mišljenja isključivo su autoričini i ne odražavaju nužno službene stavove Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

dijaloga i suradnje u suočavanju sa zajedničkim izazovima, kao što su održivi razvoj, klimatska i okolišna pravda te otpornost demokratskih sustava. Fokusiranjem na Jugoistočnu Aziju kao push regiju i Jugoistočnu Europu kao sve istaknutiju pull regiju, u članku se posebno ističe važnost poticanja akademske suradnje između dviju regija čime se doprinosi dubljem razumijevanju načina na koje se okolišne i društveno-političke krize isprepleću u globalnim obrascima migracija te se predlažu preporuke politika usmjerene na jačanje bi-regionalnog partnerstva u odgovornom i pravednom upravljanju tim procesima.

Ključne riječi: *klimatske migracije, Jugoistočna Europa, Jugoistočna Azija, integracija, migrantske politike*

UVOD

Migracije uzrokovane klimatskim promjenama posljednjih su godina postale jedno od ključnih globalnih pitanja, posebice u ranjivim regijama poput Jugoistočne Azije (JI Azija), gdje porast razine mora, ekstremni vremenski događaji i smanjena poljoprivredna produktivnost potiču masovna preseljenja stanovništva (IOM, 2022). Paralelno s tim procesima, Jugoistočna Europa (JI Europa) sve se više profilira kao nova odredišna regija za migrante iz Jugoistočne Azije, uključujući i one koji migriraju zbog klimatskih čimbenika (Holy i Geiger Zeman, 2025b; Balabanić i sur., 2025). Premda su ove regije geografski udaljene i povijesno nepovezane migracijskim tokovima, recentni podatci međunarodnih organizacija (OECD, 2023; IOM, 2024) upućuju na porast broja azijskih radnika u državama Jugoistočne Europe, osobito u sektorima poljoprivrede, građevinarstva, prodaje i skrbi.

Politički i institucionalni konteksti dviju regija također se razlikuju, no u objema su prisutni izazovi povezani s demokratskom stabilnošću, upravljanjem migracijama i društvenom uključenosti migranata. Dok su zemlje Jugoistočne Azije često suočene s posljedicama autoritarnih tendencija i ograničenjima građanskih sloboda (Freedom House, 2025; V-Dem Institute, 2025), zemlje Jugoistočne Europe prolaze kroz vlastite tranzicijske izazove u osmišljavanju održivih migracijskih politika i zaštiti ljudskih prava.

Ovaj članak istražuje nove dinamike između klimatskih promjena, migracija i geopolitičke rekonfiguracije migracijskih tokova iz Jugoistočne Azije prema Jugoistočnoj Europi. Fokus je na tome kako Jugoistočna Europa postupno prelazi iz tranzitne u odredišnu regiju za migrante iz Azije te koje društveno-političke posljedice proizlaze iz tog trenda. Analiza povezuje teorijske koncepte migracija (Lee, 1966), komparativnu regionalnu perspektivu i suvremene političke promjene kako bi se razumjelo kako klimatske, ekonomske i političke krize oblikuju globalne obrasce mobilnosti. Poseban naglasak stavljen

je na potrebu za međuregionalnom suradnjom, razvojem inkluzivnih migracijskih politika i jačanjem akademskog dijaloga između dviju regija u suočavanju s izazovima klimatskih migracija i društvene integracije.

TEORIJSKI OKVIR

Migracije su sastavni dio ljudske povijesti i društvene evolucije. Od najranijih seoba do suvremenih globalnih migracijskih tokova, kretanje ljudi uvjetovano je višestrukim čimbenicima: ekonomskim, političkim, društvenim, okolišnim i osobnim. Suvremene teorije migracija stoga polaze od shvaćanja da migracijski procesi nisu jednoznačni, nego multi faktorski i višerazinski, u kojima se individualne odluke o migraciji prelamaju s makro strukturnim okolnostima poput ekonomskih prilika, političke stabilnosti ili klimatskih promjena (Castles i sur., 2014; McLeman, 2014).

Prvi sustavni pokušaj objašnjenja migracijskih obrazaca dao je britanski geograf Ernst Ravenstein u 19. stoljeću. Njegovi »zakoni migracija« (Ravenstein, 1889) utemeljili su prostorno-statistički pristup prema kojem većina migranata prelazi kraće udaljenosti, migracije se odvijaju u fazama (ruralno-urbano-metropolitansko), a glavni motiv je ekonomska prilika. Ravenstein (1989) je uočio i da svaki migracijski tok stvara svoj protutok, te da migracije imaju rodnu dimenziju, odnosno da muškarci češće migriraju na veće udaljenosti, dok se žene odlučuju za bliže destinacije (Ravenstein, 1889). Ova opažanja postavila su temelje za kasnije razvojne i ekonomske interpretacije migracija (Niu, 2022).

U 20. stoljeću teorije su se postupno razvijale prema raznolikijim pristupima. Heberle (1938) i Bogue (1957) istaknuli su važnost *push* i *pull* čimbenika, odnosno onih čimbenika koji »guraju« ljude iz mjesta podrijetla (nezaposlenost, siromaštvo, politička nestabilnost) i onih koji ih »privlače« u odredišne zemlje (posao, sigurnost, bolji standard). Bogue (1957) je nadogradio pristup uvođenjem ideje prema kojoj migracije proizlaze iz interakcije tih sila, ali ih ograničavaju prepreke poput udaljenosti, troškova, jezika i zakonskih barijera.

Na te se postavke nadovezao Everett S. Lee (1966), koji je sustavno formulirao *push-pull* teoriju migracija. Lee je istaknuo četiri temeljna elementa migracija: karakteristike mjesta podrijetla, odredišta, posredne prepreke (npr. vizni sustavi, fizička udaljenost, kulturne barijere) i individualne faktore. Prema Leeju (1966) odluka o migraciji rezultat je subjektivne procjene koristi i rizika. Ova je teorija, premda je i danas temelj mnogih migracijskih studija, kritizirana zbog

pretjerane linearne kauzalnosti jer podrazumijeva da migracije nastaju kao izravna posljedica razlike između *push* i *pull* okolnosti, zanemarujući kompleksne mreže, institucije i psihosocijalne aspekte (Boswell, 2002; Hunter i sur., 2015).

Neoklasični modeli migracija iz sredine 20. stoljeća polazili su od ideje da pojedinci migriraju radi ekonomskih razloga, odnosno povećanja dohotka. Taj pristup preispitali su Stark i Bloom (1985) u konceptu nove ekonomike radne migracije, tvrdeći da migracija nije individualna odluka, nego strategija kućanstva za smanjenje rizika i diverzifikaciju prihoda. Slanje člana obitelji u inozemstvo omogućuje stvaranje izvora dohotka neovisnog o lokalnim ekonomskim fluktuacijama, a doznake migranata postaju ključan instrument ekonomske sigurnosti.

Potkraj 20. stoljeća dolazi do pojave tzv. sistemskih teorija migracija, među kojima se ističe rad Kritza, Lim i Zlotnik (1992), autorica koje migracije sagledavaju kao povezane procese unutar međunarodnih migracijskih sustava. Ti sustavi povezuju zemlje podrijetla i destinacije kroz ekonomske, političke, kulturne i informacijske veze. Migracijski tokovi pri tome nisu slučajni, već rezultati dugotrajnih povijesnih, kolonijalnih i geopolitičkih odnosa. Glavna ideja je da se međunarodne migracije ne smiju proučavati kao izolirani tokovi između pojedinih zemalja, već kao skupovi povezanih država koje tvore dinamičke, povratnim spregama uvjetovane sustave. Tvrde da migracijski tokovi stvaraju stabilne geografske strukture, a čine ih jedna ili više zemalja destinacije (primateljica migranata) i više zemalja podrijetla (pošiljateljica migranata) koje su međusobno povezane snažnim i trajnim vezama. Ove veze ili poveznice su mehanizmi koji drže sustav na okupu i osiguravaju njegovu samoodrživost poput ekonomskih veza i infrastrukture (trgovinske veze, tokovi kapitala i izravna strana ulaganja između zemalja); regulatornih veza koje uključuju vojne, političke i diplomatske sporazume, kao i zajedničke politike (npr. EU propisi) te društvenih veza koje uključuju kretanje ljudi, prijenos informacija, obiteljske mreže i kulturnu razmjenu. Prema Kritza, Lim i Zlotnik (1992) sustav migracija nije statičan, već dinamičan te evoluirao i mijenja se tijekom vremena, a za to je nužno kontinuirano empirijski pratiti matrice tokova migranata tijekom vremena kako bi se identificirale granice sustava i utvrdilo koje su države snažno povezane, a koje su samo privremeni sudionici. Kritza, Lim i Zlotnik (1992) migracije sagledavaju kao holističku makrorazinu. Ova perspektiva posebno je važna za razumijevanje današnjih migracija iz-

među Jugoistočne Azije i Jugoistočne Europe, regija koje su, iako geografski udaljene, sve povezanije globalnim lancima rada, trgovine i kapitala.

Početak 21. stoljeća pojam klimatskih migracija dobiva sve veće značenje pa tako Ionesco, Mokhnacheva i Gemenne (2016) ističu da klimatske promjene sve češće djeluju kao okidač postojećih ekonomskih i društvenih nejednakosti, čime utječu na migracijske odluke. Klimatske migracije odnose se na kretanje ljudi koje je primarno ili djelomično potaknuto okolišnim i klimatskim pritiscima, poput porasta razine mora, ekstremnih vremenskih događaja ili promjena u poljoprivrednim obrascima. Teorije klimatskih migracija relativno su noviji fenomen te imaju izrazito interdisciplinarnu karakteristiku. Ne počivaju na jednoj jedinstvenoj teoriji i jednom autoru, već na temeljima klasičnih migracijskih teorija koje u sebe integriraju razumijevanje utjecaja okoliša i klime na odluke o migracijama. Početna razmatranja klimatskih migracija podrazumijevala su direktnu (determinističku) povezanost između klimatske krize na nekom području i migriranja stanovništva kao direktnog odgovora na tu krizu. To je pristup koji su njegovali Myers i Kent (1995), koji su među prvima tvrdili da će klimatske promjene i s njima povezane prirodne katastrofe izazvati migracijske valove koji bi do kraja ovog stoljeća mogli rezultirati s 200 milijuna klimatskih izbjeglica. Ovakve direktne interpretacije klimatske krize kao glavnog (i jedinog) *push* faktora migracija smatraju se alarmantnim teorijama klimatskih migracija koje su bile žestoko osporavane, iako se danas rad Myers i Kent (1995) smatra temeljem za kasnija istraživanja i rasprave o klimatskim migracijama (Holy i Geiger Zeman, 2025b).

Kako se sve veći broj znanstvenika bavio temom klimatskih migracija, u znanstvenom i političkom diskursu došlo je do pomaka od »prisilne« prema »adaptivnoj« paradigmi klimatskih migracija. Prekretnicu u tom smjeru označio je izvještaj *Foresight: Migration and Global Environmental Change* (2011), koji je pokazao da migracije u kontekstu okolišnih promjena mogu predstavljati strategiju prilagodbe, a ne samo znak neuspjeha prilagodbe. Izvještaj je uveo i koncept »zaglavljene populacije«, stanovništva koje bi trebalo migrirati zbog klimatske ili okolišne ranjivosti, ali nema resurse za to pa ostaje »zaglavljeno« u svojim sredinama. Time je klimatska migracija shvaćena kao višesmjernan proces u kojem dio populacija ostaje, dio migrira lokalno (unutar države), a manji dio prelazi međunarodne granice (van der Geest i sur., 2023; Boas i sur., 2019).

Suvremene teorije klimatskih migracija odbacuju okolišni determinizam i prihvaćaju kompleksne, posredne uzročne veze između klimatskih i društvenih čimbenika. Gemenne (2011, 2015) i Bettini (2013) upozoravaju na zapadnocentrične i sigurnosne narative koji klimatske migrante prikazuju kao prijetnju, čime se potiču restriktivne politike. Parenti (2011) pak povezuje klimatske migracije s nasljedem kolonijalne eksploatacije i globalne nejednakosti, dok Warner i sur. (2009) promatraju migracije kroz koncept ljudske sigurnosti, naglašavajući njihovu ulogu u očuvanju života i dostojanstva pogođenih zajednica. Hastrup i Fog Olwig (2012) dodatno razvijaju ideju »ekološkog raseljavanja«, prema kojoj klimatske promjene mijenjaju ne samo prostor, već i društvene i kulturne strukture pogođenih populacija.

Ključni koncepti koji proizlaze iz suvremenih teorija klimatskih migracija upućuju na zaključke kako klimatske promjene djeluju kao višestruki, posredni *push* faktori, koji pojačavaju ranjivosti, ali ne djeluju izolirano od ekonomskih i političkih čimbenika. Također, naglašava se kako migracije mogu biti strategija prilagodbe, a ne samo posljedica katastrofe, pri čemu obitelji često svjesno šalju jednog člana u inozemstvo radi ekonomskog preživljavanja. Treba reći i kako pravni okvir još uvijek ne prepoznaje klimatske migrante kao posebnu kategoriju. Međunarodno pravo razlikuje izbjeglice prema Konvenciji iz 1951. godine, dok IOM koristi neutralniji termin okolišni migrant (McAdam, 2012; IOM, 2022).

Kada se navedeni teorijski pristupi primijene na suvremene migracijske obrasce između Jugoistočne Azije (Brunej, Kambodža, Indonezija, Laos, Malezija, Mjanmar, Filipini, Singapur, Tajland, Timor-Leste, Vijetnam) i Jugoistočne Europe (Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Mađarska, Kosovo, Moldavija, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Rumunjska, Srbija, Slovenija), vidljivo je da se klasični ekonomski motivi nadopunjuju klimatsko-ekološkim i društveno-političkim faktorima.

U mnogim državama Jugoistočne Azije klimatske promjene, porast razine mora, poplave, suše i degradacija tla istodobno djeluju s demografskim pritiscima i ekonomskom nejednakošću, što stvara kompleksne *push* okolnosti (IOM, 2022; Ionesco i sur., 2016). Istodobno, Jugoistočna Europa, suočena s padom nataliteta i manjkom radne snage, postaje nova *pull* regija. Njezina geografska blizina Schengenskom području, liberalizacija radnih dozvola i rastuća potražnja za radnicima u sektorima građevinarstva, poljoprivrede, skrbi

i turizma čine je privlačnom destinacijom (OECD, 2023; Holy i Geiger Zeman, 2025a).

U teorijskom smislu, taj proces može se promatrati kroz sistemski okvir Kritz, Lim i Zlotnik (1992), jer Jugoistočna Azija i Jugoistočna Europa sve više funkcioniraju kao povezane migracijske regije unutar globalnog sustava mobilnosti rada. Razvijene bilateralne sheme za pošljavanje (npr. G2G programi između Filipina i Hrvatske ili Vijetnama i Rumunjske) djeluju kao institucionalni »mostovi« koji smanjuju prepreke migraciji, dok klimatski i socijalni faktori potiču njezinu dinamiku. G2G programi (*Government-to-Government*) bilateralni su sporazumi između država koji omogućuju sigurne, regulirane i zakonite migracijske tokove, najčešće u području radne migracije. Takvi programi podrazumijevaju da se regrutacija, zapošljavanje i zaštita radnika migranata provode u suradnji između dvije vlade, čime se smanjuje rizik od eksploatacije, trgovine ljudima i neregularne migracije. Ovi programi često se primjenjuju u sektorima poput građevinarstva, zdravstva i poljoprivrede, a predstavljaju instrument upravljanja migracijama kojim se istovremeno zadovoljavaju potrebe tržišta rada u zemljama primateljicama i promiče razvoj u zemljama porijekla kroz doznake i transfer vještina (Open Working Group on Labour Migration & Recruitment, 2015).

S druge strane, pojačani migracijski tokovi otvaraju pitanja društveno-političke adaptacije zemalja primateljica. Regije poput Jugoistočne Europe, koje su donedavno bile tranzitne ili iseljeničke, suočavaju se s potrebom razvoja inkluzivnih migracijskih politika i jačanja međuregionalne suradnje u upravljanju klimatskim migracijama (Balabanić i sur., 2025; Holy i Geiger Zeman, 2025b).

Klimatske migracije nisu ni isključivo prisilne ni isključivo dobrovoljne; one su rezultat interakcije klimatskih, ekonomskih i političkih dinamika. U tom smislu, klasični *push-pull* model i dalje je koristan, ali zahtijeva dopunu konceptima otpornosti, prilagodbe i institucionalne posredovanosti (de Sherbinin i sur., 2022). Jugoistočna Azija, kao *push* regija pogođena klimatskim rizicima, i Jugoistočna Europa, kao *pull* regija u transformaciji, predstavljaju empirijski primjer kako se globalne klimatske i društvene krize isprepleću u novim migracijskim obrascima. Analitički okvir ovog rada stoga kombinira: 1) klasične migracijske teorije (Ravenstein, Lee, Stark i Bloom); 2) suvremene sustavne i mrežne pristupe (Kritz, Lim i Zlotnik, 1992); i 3) interdisciplinarnu teoriju klimatskih migracija, koje migracije tumače kao oblik prilagodbe i otpornosti na globalne klimatske promjene (Fo-

resight, 2011; Gemenne, 2015; Boas i sur., 2019; van der Geest i sur., 2023). Ovaj teorijski okvir omogućuje razumijevanje novih veza između Jugoistočne Azije i Jugoistočne Europe te pruža osnovu za analizu kako promjenjivi klimatski, ekonomski i geopolitički uvjeti oblikuju regionalne tokove migracija i politike njihova upravljanja.

METODOLOŠKI OKVIR

Predmet ovog istraživanja je analiza suvremenih migracijskih tokova između Jugoistočne Azije i Jugoistočne Europe, s posebnim naglaskom na radne i klimatske migracije te na ulogu Hrvatske kao sve značajnijeg odredišta za migrante iz azijskih zemalja. U fokusu je usporedno sagledavanje sličnosti i razlika između tih dviju regija u kontekstu njihovih povijesnih, gospodarskih, političkih i klimatskih obilježja, kao i analiza mogućnosti jačanja međuregionalne suradnje u području migracijskih politika, gospodarskih odnosa i akademske razmjene. Središnji problem istraživanja proizlazi iz činjenice da Jugoistočna Europa, koja je donedavno bila prostorom emigracije, postaje sve privlačnija destinacija za radne i klimatske migrante iz Jugoistočne Azije. Taj se proces odvija u uvjetima demografskog pada, gospodarskih transformacija i potreba tržišta rada, dok istodobno Jugoistočna Azija trpi sve snažnije posljedice klimatskih promjena, društvene nejednakosti i gospodarske nestabilnosti. Stoga se postavlja pitanje u kojoj mjeri i na koji način postojeći politički i društveni okviri u zemljama Jugoistočne Europe, osobito u Hrvatskoj, omogućavaju učinkovito upravljanje migracijama i uspješnu integraciju migranata iz Jugoistočne Azije. Glavni cilj istraživanja je objasniti uzroke, obrasce i posljedice migracijskih kretanja između Jugoistočne Azije i Jugoistočne Europe, uz poseban naglasak na povezanost gospodarskih i klimatskih čimbenika. Istraživanje nastoji ponuditi teorijsko i empirijsko utemeljenje za analizu novonastalog migracijskog fenomena te identificirati mogućnosti za razvoj kvalitetnije političke, gospodarske i akademske suradnje između dviju regija. Metodološki, istraživanje je kvalitativno-deskriptivnog karaktera i temelji se na analizi sekundarnih izvora. Kao primarni izvori podataka korištena su međunarodna izvješća (npr. IOM, OECD), europske i nacionalne migracijske politike te statistički podaci o zapošljavanju i migracijskim tokovima. Ti su podatci uspoređivani i interpretirani kroz teorijske koncepte migracijskih studija, osobito u odnosu na ekonomske i klimatske migracije. U analizi su korištene komparativna analiza dviju regija prema njihovim demografskim, ekonomskim, političkim i klimatskim obilježjima; analiza dokumenata i politika, uključujući eu-

ropske i nacionalne strategije zapošljavanja, integracije i upravljanja migracijama; interpretativna analiza podataka s ciljem prepoznavanja trendova, uzoraka i mogućnosti suradnje između dviju regija. Ova metodološka struktura omogućava sveobuhvatno i višedimenzionalno razumijevanje složenih odnosa između migracija, klime i gospodarstva u suvremenom globalnom kontekstu te otvara prostor za daljnja empirijska istraživanja i razvoj konkretnih prijedloga za javne politike.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Analiza dokumenata i izvora potvrđuje tezu da Jugoistočna Europa (JI Europa) ubrzano prelazi iz tranzitne u odredišnu regiju za migrante iz Jugoistočne Azije (JI Azija), pri čemu su radne migracije, a potencijalno i migracije povezane s klimatskim čimbenicima, najvidljiviji dio novog obrasca (IOM, 2022; OECD, 2023). U obje regije bilježe se dinamične, ali različite demografske i klimatske promjene: JI Azija istodobno nosi teret klimatske ranjivosti (porast razine mora, ekstremni vremenski događaji, degradacija resursa) i demografskih tranzicija, dok JI Europa, suočena s niskim fertilitetom i starenjem stanovništva, osjeća sve snažniji manjak radne snage u sektorima niskih i srednjih kvalifikacija. Ovaj dvostruki kontekst, *push* u JI Aziji i *pull* u JI Europi, sukladan je suvremenim teorijama koje migracije promatraju kao multifaktorski, višerazinski proces, gdje klima djeluje kao multiplikator prijatniji na već postojeće socioekonomske ranjivosti (Ionesco, Mokhnacheva, i Gemenne, 2016; Mikac i Dragović, 2017; Boas i sur., 2019).

Komparativni pregled pokazuje da politički režimi i pravni okviri u JI Aziji i JI Europi stvaraju različite obrasce mobilnosti. U JI Aziji koegzistiraju krhke demokracije i autoritarni režimi, uz regionalnu mobilnost unutar ASEAN-a i snažne odlazne tokove prema obližnjim tržištima rada i Bliskom istoku. U JI Europi, iako postoji razlika između članica EU/Schengena i zemalja izvan EU-a, reformski trend ide prema liberalizaciji pristupa tržištima rada za državljane trećih zemalja i ubrzanju procedura (Freedom House, 2025; V-Dem Institute, 2025; International IDEA, 2024). Ove razlike važne su kao posredne prepreke ili olakšavajući kanali (vizni režimi, dopuštenja boravka i rada), što je u skladu s teorijskim očekivanjima o ulozi institucija kao ključnih »filtera« migracijskih tokova.

JI Azija pokazuje heterogenu, ali u prosjeku mlađu dobnu strukturu, s višom ukupnom stopom fertiliteta u dijelu zemalja (Filipini, Laos, Kambodža, Timor-Leste) i ubrzanim starenjem u drugima (Sin-

gapur, Tajland, djelomice Malezija). Velike zemlje poput Indonezije i Vijetnama nalaze se u demografskoj tranziciji (pad fertiliteta, porast obrazovanja, urbanizacija) uz paralelne tokove unutarnjih (ruralno–urbano) i regionalnih migracija (UN DESA, 2024; UN ESCAP, 2023). Nasuprot tome, JI Europa gotovo univerzalno bilježi vrlo nizak fertilitet, visoku prosječnu dob i rast omjera ovisnosti starijih, uz dugotrajni odljev mlađih kohorti prema zapadnoj i sjevernoj Europi (Eurostat, 2025a). Rezultat je strukturni deficit radne snage koji se sve češće nadomješta uvozom radnika iz trećih zemalja, među kojima sve vidnije mjesto zauzimaju i azijski radnici.

Ji Azija ubraja se među regije globalno najizloženije kumulativnim klimatskim opasnostima: porast razine mora i obalna erozija, tropski cikloni, ekstremne padaline i poplave, suše, degradacija šuma i tresetišta s posljedičnim megapožarima i epizodama dima. Prostorna diferencijacija rizika posebno je izražena u velikim deltama i niskim priobaljima (Mekong, Chao Phraya, obale Filipina i Vijetnama) zbog kombinacije podizanja mora, slijeganja tla i intenzivnih oborina; otočne i arhipelaške države (Filipini, Indonezija, Timor-Leste) izložene su olujnim udarima i klizištima; a kontinentalni jug (Laos, Kambodža) hidrološkim varijabilnostima i sušama (IPCC, 2021, 2022; UN ESCAP, 2023).

Ji Europa je dio europskog i mediteranskog klimatskog »žarišta« s ubrzanim porastom temperatura, češćim toplinskim valovima, sušama i bujičnim poplavama. Europska procjena klimatskog rizika (EUCRA) već danas bilježi niz rizika na razinama koje zahtijevaju hitno djelovanje, osobito u vezi s vodnim resursima, zdravljem, ekosustavima i kritičnom infrastrukturom (EEA, 2024). Dok je izloženost porastu razine mora u Ji Europi manja (Jadran, Crno more), učestalost ekstremnih oborina i toplinskog stresa mjeri se rastućim utjecajima na zdravlje i produktivnost, što izravno zahvaća sektore rada u kojima su koncentrirani i migranti (npr. građevina, poljoprivreda, skrb). Ovakvi obrasci rizika konzistentni su s teorijama koje migracije promatraju kao strategiju prilagodbe, ali i s konceptom »zaglavljene populacije« jer najranjiviji često nemaju resurse za međunarodnu migraciju (Foresight, 2011; van der Geest i sur., 2023).

U proteklih nekoliko godina uočljiv je porast dolazaka radnika iz pojedinih zemalja Ji Azije u Ji Europu, prvenstveno u okviru radnih migracija potaknutih manjkom radne snage u građevinarstvu, turizmu/ugostiteljstvu, poljoprivredi i prerađivačkoj industriji. Među državama podrijetla ističu se Filipini i Vijetnam. Kada je riječ o mi-

grantima s Filipina, njihova je prisutnost posebno vidljiva u Hrvatskoj (Ministarstvo unutarnjih poslova RH, 2025) i Srbiji. Filipinski radnici ulaze u hrvatsko i srpsko tržište rada posebno u hotelijerstvu, ugostiteljstvu i uslugama, uz oslonac na G2G programe i mehanizme zaštite radničkih prava (IOM Serbia i Republički zavod za statistiku, 2025). Ovi aranžmani smanjuju posredničke troškove i rizike zlouporaba, čime djeluju kao institucionalni kanali koji olakšavaju migraciju. Kada je riječ o migrantima iz Vijetnama, njihove destinacije su Rumunjska i djelomice Mađarska. Vijetnamski radnici stabilno pristižu u građevinu i industriju (industrija i građevina), pri čemu Rumunjska ima uspostavljene kvote i kategorizirane dozvole, a Mađarska selektivno otvara manjkajuća zanimanja (Vietnam Man Power Group, 2025). Na razini statistike EU-a, Hrvatska se ističe vrlo visokim udjelom prvih dozvola boravka izdanih zbog zaposlenja, čak 95,3% svih prvih dozvola, što ju čini zemljom s najvećim postotkom *employment* razloga u EU-u; visoke udjele bilježe i Rumunjska (77,2%), Mađarska (63,6%), Slovenija (57,3%) i Bugarska (44%) (Eurostat, 2025b). Ovaj pokazatelj ne govori tko točno dolazi, ali jasno potvrđuje da u JI Europu dolaze migranti kroz zapošljavanje kao primarni put ulaska, što je koherentno s demografskim i tržišnim pritiscima.

Sektorski pogled potvrđuje koncentraciju u građevini, turizmu/ugostiteljstvu, poljoprivredi i prerađivačkoj industriji, dakle granama osjetljivima na sezonalnost, klimatske ekstreme i cjenovne pritiske, te s relativno nižim barijerama ulaska za novopridošle radnike (IOM, 2024; OECD, 2023).

Reforme politika radnih dozvola u JI Europi povećavaju propusnost za radne migracije iz JI Azije, a u kombinaciji s bilateralnim aranžmanima (npr. filipinski G2G) smanjuju transakcijske troškove i nezvjesnosti, čime se stvara stabilniji kanal za dolazak i zadržavanje radnika.

Sažeti povijesni pregled pomaže razumjeti zašto se regije danas povezuju novim migracijskim vezama. JI Azija je stoljećima bila poprište kolonijalne ekspanzije, dekolonizacije i poslijeratne modernizacije, uz duboke transformacije društava i ekonomija (Tarling, 1993; Reid, 2015; Gin, 2004). JI Europa je, pak, oblikovana nasljeđem Osmanskog i Habsburškog Carstva, socijalističkim razdobljem i poslijehladnoratovskom tranzicijom, uključujući raspad Jugoslavije i kasniju europsku integraciju (Jelavich, 1983; Banac, 1988; Glenny, 2012; Lampe, 2014). Iako su povijesne putanje različite, zajedničke točke su iskustva vanjske dominacije, kasne modernizacije i visoke kulturne

raznolikosti, što danas, u kombinaciji s globalizacijom rada i klimatskom krizom, olakšava stvaranje novih migracijskih sustava između regija (Kritz, i sur., 1992). U obje makroregije klimatske promjene već pokazuju mjerljive učinke na zdravlje, produktivnost i sigurnost rada, s osobitim naglaskom na vanjske i fizički zahtjevne poslove. U JI Europi se to očituje kroz sve češće toplinske valove i ekstremne oborine (EEA, 2024), dok JI Azija bilježi kombinaciju topline i visoke vlage koja povećava rizik smrtnosti i radnog stresa (IPCC, 2022). Time se potvrđuje da migracije nisu isključivo ekonomske, već su posredovane klimatskim faktorima te se odvijaju u sektorima čija je otpornost i adaptacijski kapacitet središnja politika javnog zdravstva i sigurnosti na radu.

Uključivanje Hrvatske (2023) te Rumunjske i Bugarske (2025) u Schengen, kao i monetarne integracije (euro u Sloveniji i Hrvatskoj), stvorili su povoljniji okvir mobilnosti i logistike rada u dijelu JI Europe (Europska unija, n.d.). Na razini nacionalnih politika, trend je ka standardizaciji procedura, digitalizaciji i, u nekim slučajevima, uklanjanju kvota uz zamjenu testovima tržišta rada, što olakšava brže popunjavanje deficitarnih zanimanja. Ujedno, EU i nacionalne strategije sve više traže ravnotežu između gospodarskih potreba i zaštite prava radnika, čime se podržava razvoj inkluzivnih migracijskih politika i regionalnih okvira suradnje.

Zaključno, istraživanje dostupnih izvora pokazalo je da migracijski tokovi iz JI Azije prema JI Europi rastu, osobito iz Filipina i Vijetnama, pri čemu su Hrvatska, Rumunjska i Srbija među vidljivijim odredištima. Sektorski, najizraženiji je građevinski, turističko-ugostiteljski, poljoprivredni i proizvodni segment (Eurostat, 2025b; IOM, 2024; Vietnam Man Power Group, 2025). Institucionalni kanali (G2G, pojednostavljene dozvole, digitalizirane procedure, visoki udjeli *employment* razloga u prvim dozvolama) djeluju kao glavni akceleratori novih tokova, smanjujući rizike i troškove posredovanja (EMN, 2025; Ministarstvo unutarnjih poslova, 2025). Klimatski stresori u JI Aziji i demografske potrebe JI Europe djeluju sinkrono: klima ne djeluje sama, ali u kombinaciji s ekonomskim i političkim uvjetima stvara povoljan vektor mobilnosti u skladu s konceptom migracije kao prilagodbe i s upozorenjima o »zaglavljenim populacijama« (Foresight, 2011; van der Geest i sur., 2023). Teorijski, sustavni pristup (Kritz i sur., 1992) najbolje objašnjava novi biregionalni migracijski sustav: guste veze između poslodavaca, posrednika, bilateralnih programa i mreža dijaspore stvaraju stabilne kanale koji nadilaze jednokratne

valove. *Push–pull* okvir je i dalje koristan, ali mora biti proširen klimatskim i institucionalnim dimenzijama kako bi zahvatio višesmjernost i selektivnost migracija u promjenjivim rizicima (Boas i sur., 2019; de Sherbinin i sur., 2022).

Prethodno napisano upućuje na to da bi se analizirane regije trebale fokusirati na sljedeća tri područja djelovanja: 1) inkluzivne migracijske politike i zaštitu prava migranata standardiziranjem transparentnih ugovora, nadzorom posrednika i troškova regrutacije (nulta naknada za radnike), osiguranjem pristupa pravima, zdravlju i sigurnosti na radu, uz mehanizme prijave zlouporaba (IOM, 2024; OECD, 2023); 2) intenziviranje međuregionalne suradnje i dijaloga na liniji JI Azija – JI Europa, posebice one političke i akademske, koja može poslužiti kao podloga za kreiranje kvalitetnih i u podacima utemeljenih politika, razmjenu podataka i dobrih praksi (npr. o G2G shemama, priznavanju kvalifikacija, jezičnoj i kulturnoj integraciji), te za zajedničke planove otpornosti u sektorima visokog klimatskog i radnog rizika; 3) jačanje klimatske i okolišne pravde integriranjem klimatskih faktora u migracijsko planiranje (projekcije, ranjive skupine, rani alarmi), s naglaskom na prilagodbu i otpornost lokalnih zajednica u JI Aziji, ali i na adaptaciju radnih uvjeta u JI Europi (EEA, 2024; IPCC, 2022).

RASPRAVA

Nalazi ovog rada potvrđuju tezu da je Jugoistočna Europa (JI Europa) u posljednjih nekoliko godina postala odredišna, a ne tek tranzitna regija za migrante iz Jugoistočne Azije (JI Azija). Taj pomak nije posljedica jednog faktora, već proizlazi iz sinkronizacije triju ključnih silnica: 1) klimatskih faktora u državama podrijetla; 2) demografskih i tržišnih potreba u državama odredišta; te 3) institucionalnih rješenja koja snižavaju troškove i rizike mobilnosti (vizni režimi, bilateralni i G2G aranžmani, standardizacija procedure). U toj kombinaciji klima ne djeluje kao jedini uzrok, već kao multiplikator postojećih ranjivosti, dok JI Europa popunjava trajne manjkove radne snage u sektorima građevinarstva, poljoprivrede, skrbi i turizma.

Geopolitički i pravni konteksti dodatno oblikuju te tokove. JI Azija je izrazito heterogena po političkim režimima i razinama klimatske izloženosti (deltna i obalna područja, otočne države, unutrašnjost Jugoistočne Azije), što generira selektivne obrasce odlaska iz ranjivijih okruženja i iz zanimanja snažno pogođenih klimom (npr. mali poljoprivrednici, ribarstvo). JI Europa, suočena s dugotrajno niskim fertilitetom i emigracijom mladih, sve se snažnije otvara radnim

migracijama trećih zemalja: u pojedinim državama olakšani su postupci, digitalizirani sustavi, uvedene ili ukinute kvote, a bilateralni kanali (uključujući G2G) služe kao sigurniji i predvidljiviji putevi dolaska. Empirijski uzorak time je konzistentan s teorijama koje migraciju interpretiraju kao strategiju prilagodbe unutar šireg sustava institucionalnih i mrežnih veza.

Sektorska slika JI Europe pokazuje koncentraciju zapošljavanja novopridošlih u radno intenzivnim, često sezonskim i klimatski osjetljivim djelatnostima. Time se otvara dvosmjerna politika: s jedne strane, države odredišta dobivaju nužan priljev radne snage; s druge, povećava se potreba za standardima etičkog regrutiranja, nadzorom posrednika, transparentnim ugovorima, pristupom informacijama, smještaju i sigurnosti na radu. U suprotnom, rizik od prekarizacije može narušiti održivost novouspostavljenih migracijskih kanala i potkopati ciljeve integracije. Posebna pozornost pri tome pripada jezičnoj i kulturnoj integraciji te priznavanju kvalifikacija, mjerama koje izravno utječu na produktivnost, zadržavanje i socijalnu koheziju.

U odnosu na buduće trendove, klimatski scenariji za JI Aziju (porast razine mora, ekstremni vremenski događaji, toplinski stres) impliciraju stalan pritisak na mobilnost. Istodobno, JI Europa ostaje dio europskog klimatskog »žarišta«, s rastućim toplinskim opterećenjem u sektorima u kojima rade migranti. To traži dizajn politika prilagodbe na radnim mjestima (rasporedi, zaštita na radu, hlađenje, mikroklimati, urbane mjere protiv toplinskih otoka) i povezivanje klimatskih i migracijskih strategija. Uključivanje tih elemenata u planiranje tržišta rada i lokalne razvojne dokumente smanjuje zdravstvene i ekonomske troškove te podiže otpornost.

Ključan, a često zanemaren stup održivih tokova jest akademsko i znanstveno partnerstvo između JI Azije i JI Europe. Dobar primjer suradnje predstavlja Ljetna škola koja je krenula 2019. godine i koju zajednički organiziraju Fakultet političkih znanosti u Zagrebu, Sveučilište/VERN' (FPZG, 2019) te prvo indonezijska, a potom i druga sveučilišta iz Azije. Taj projekt pokazuje kako suradnja studenata i nastavnika može brzo multiplicirati znanje, umrežiti dionike i generirati praktične preporuke. Tu iskustvenu bazu treba proširiti kroz ERASMUS+ mobilnosti (studenti i osoblje), zajedničke istraživačke projekte iz migracijskih studija, doktorska su-mentorstva i zajedničke baze podataka (npr. standardizirane mikro-podatke o zapošljavanju, plaćama, uvjetima rada, posredničkim troškovima, jeziku i integracijskim ishodima). Sustavno, otvoreno i etički uređeno dijeljenje po-

dataka u realnom vremenu omogućilo bi preciznije modeliranje to-kova, brže uočavanje zlouporaba i ciljane intervencije (npr. u stam-benom zbrinjavanju, javnom zdravstvu i obrazovanju).

Na razini upravljanja, poželjan je biregionalni forum JI Azija – JI Europa koji bi uključio vlade, gradove, sindikate, poslodavce, akade-miju i civilno društvo. Mogući benefiti ovog foruma bili bi: 1) uskla-đivanje standarda etičkog zapošljavanja (nulta naknada za radnike, nadzor posrednika); 2) razmjena praksi integracije (obavezni i bes-platni programi učenja kulture i običaja zemlje dolaska te jezika tije-kom prva dva ili tri mjeseca boravka radnika uz skraćeno radno vri-jeme u razdoblju edukacije, mentorstvo na radnom mjestu, prizna-vanje kvalifikacija); 3) klimatsko-migracijsko planiranje (procjene ran-jivosti, rani alarmi, sektorske mjere prilagodbe); te 4) razvoj trajnih obrazovnih platformi (ljetne škole, zajednički moduli, diplomski pro-grami s dvostrukom diplomom).

U konačnici, rast značaja JI Europe kao odredišta (klimatskih) migranata iz JI Azije treba čitati kao priliku, ali krhku ako se ne vodi računa o kriznim aspektima fenomena. Pozitivni učinci na tržišta rada i javne financije ostvarivi su samo uz prava radnika, inkluzivne poli-tike i znanstveno utemeljeno planiranje. Akademska suradnja, od ljet-nih škola do ERASMUS+ i zajedničkih projekata s otvorenim bazama podataka, nije sporedan dodatak, već operativni mehanizam koji spaja spoznaje, politike i prakse dviju regija. Ona je, ukratko, najbolja garancija da će novi biregionalni migracijski sustav ostati održiv, pra-vedan i otporan na klimatske i društvene šokove koji dolaze.

ZAKLJUČAK

Iako ovaj rad ukazuje na trendove, ima i ograničenja. Najveće ogra-ničenje ovog rada je oslanjanje na sekundarne izvore (međunarodne i nacionalne statistike) uz neravnomjernu kvalitetu i vremensku ažur-nost, kao i nedovoljna razlučivost po sektorima, zanimanju i statusu boravka. Vrlo važno ograničenje je i izostanak standardizirane pravne i statističke kategorije »klimatskog migranta« koji otežava razdvajanje klimatskih i ekonomskih razloga migracija. Osim toga, ovaj rad daje najveći naglasak na nekoliko vidljivijih odredišta (npr. Hrvatska, Ru-munjska, Srbija) i sektora što može prikriti heterogenost unutar re-gija, a kratkoročni presjek ne zahvaća punu dinamiku kružnih i du-gotrajnih migracija ni učinke budućih klimatskih scenarija. Slijedom toga smjerovi budućih istraživanja trebali bi uključiti anketiranje ku-ćanstava i panel-studije u JI Aziji, etnografske i miješane kvalitativno-kvantitativne pristupe u odredišnim sredinama; povezivanje admi-

nistrativnih podataka u longitudinalnoj perspektivi; evaluaciju pojedinih nacionalnih i europskih politika (npr. učinci G2G aranžmana, digitaliziranih postupaka i testova tržišta rada; eksperimentalne i kvazi-eksperimentalne procjene); kvantifikaciju utjecaja toplinskog stresa i ekstremnih događaja na produktivnost i sigurnost rada u pogodnim sektorima; interseksionalnu analizu migranata (rod, dob, porijeklo, status obitelji, djeca migranata, profesionalna mobilnost i trajni boravak); te analize i znanstvena istraživanja učinkovitosti i efekata akademskih projekata poput ljetnih škola, proširenja ERASMUS+, uspostave zajedničkih biregionalnih baza podataka za brze *policy-pilot*-projekte.

Zaključno, novi biregionalni migracijski sustav JI Azija – JI Europa već je u nastajanju, a njegova pravednost, otpornost i održivost ovisit će o sposobnosti da znanstvena suradnja i dokazima utemeljene politike idu ukorak s promjenjivim klimatskim i društveno-ekonomskim uvjetima.

Literatura

- Balabanić, I., Perić Kaselj, M., Rubić, M., Ružić, N. K., Turk, M., Nimac, D., Šimunić, N., Dabo i Tadić, I. (2025) *Istraživački izvještaj anketnog istraživanja o kvaliteti života i obrascima života stranih radnika iz Azije i Afrike u Hrvatskoj*. Institut za istraživanje migracija.
- Banac, I. (1988). *The National Question in Yugoslavia: Origins, History, Politics*. Cornell University Press.
- Bettini, G. (2013). Climate Barbarians at the Gate? A critique of apocalyptic narratives on 'climate refugees'. *Geoforum*, 45, 63-72.
<https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2012.09.009>.
- Boas, I., Farbotko, C., Adams, H., Sterly, H., Bush, S., i sur. (2019). Climate migration myths. *Nature Climate Change*, 9(12), 901-903.
<https://doi.org/10.1038/s41558-019-0633-3>.
- Bogue, D.J. (1957). *Components of population change 1940–1950: Estimates of net migration and natural increase for each standard metropolitan area and state economic area*. Scripps Foundation for Research in Population Problems, Miami University.
- Boswell, C. (2002). *NEW ISSUES IN REFUGEE RESEARCH, Working Paper No. 73: Addressing the causes of migratory and refugee movements: The role of the European Union*. UNHCR.
<https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/3e19ac624.pdf>.
- Castles, S., de Haas, H., i Miller, M. J. (2014). *The age of migration: International population movements in the modern world* (5th ed.). The Guilford Press.

- de Sherbinin, A., Grace, K., McDermid, S., van der Geest, K., Puma, M.J. i Bell, A. (2022). Migration Theory in Climate Mobility Research. *Frontiers in Climate*, 4:882343. <https://doi.org/10.3389/fclim.2022.882343>.
- EEA. (2024). *European Climate Risk Assessment 2024*. European Environment Agency. <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/european-climate-risk-assessment>
- European Migration Network - EMN. (2025). *Asylum and migration overview 2024*. https://emn.gov.hr/UserDocsImages/AMO%202024/2024_EMN_AMO_2.pdf.
- Europska unija (n.d.). Principles, countries, history, EU countries. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-countries/croatia_en.
- Eurostat. (2025a). *Median age in the EU increased by 2.2 years since 2014*. Publications Office of the European Union. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250221-2>.
- Eurostat. (2025b). *Residence permits – statistics on reasons for residence permits issued*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Residence_permits_-_statistics_on_first_permits_issued_during_the_year&oldid=686856.
- Fakultet političkih znanosti – FPZG. (2019). Ljetna škola »Izvori akademskog duha: digitalni podaci i sigurnost«, Indonezija. <https://www.fpzg.unizg.hr/novosti/?@=2f73i>.
- Foresight: Migration and Global Environmental Change (2011). Final Project Report. London: The Government Office for Science. <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a74b18840f0b61df4777b6c/11-1116-migration-and-global-environmental-change.pdf>.
- Freedom House. (2025). *Freedom in the World 2025: Democracy under threat*. Washington, DC: Freedom House. https://freedomhouse.org/sites/default/files/2025-02/FITW_World_2025_Feb.2025.pdf.
- Gemenne, F. (2011). Why the numbers don't add up: A review of estimates and predictions of people displaced by environmental changes. *Global Environmental Change*, 21(S1), S41-S49. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2011.09.005>.
- Gemenne, F. (2015). The Anthropocene and its victims. U: T. Biermann i K. Boas (Ur.), *Climate Change and Human Security* (str. 168-174). London: Routledge.
- Glenny, M. (2012). *The Balkans: Nationalism, War, and the Great Powers, 1804-2012*. Penguin.
- Hastrup, K., i Fog Olwig, K. (Ur.). (2012). *Climate Change and Human Mobility: Challenges to the Social Sciences*. Cambridge University Press.
- Heberle, R. (1938). The causes of rural-urban migration a survey of German theories. *American Journal of Sociology*, 43(6), 932-950. <https://doi.org/10.1086/217875>.

- Holy, M. i Geiger Zeman, M. (2025a). Osobne priče (i)migranata: Promjena medijskog uokvirivanja u Hrvatskoj?. *Medijska istraživanja*, 31(1), 53-82. <https://doi.org/10.22572/mi.31.1.3>.
- Holy, M. i Geiger Zeman, M. (2025b). (Ne)vidljivost klimatskih migracija: analiza sadržaja hrvatskih medijskih i znanstvenih članaka. U: M. Perić Kaselj, K. Posavec, V. Blazsetin (Ur.). *Zbornik radova 3. međunarodne znanstveno-stručne konferencije Migracije i identitet: kultura, ekonomija, država* (str. 206-220). Zagreb: Institut za istraživanje migracija i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
- Hunter, L. M., Luna, J. K., i Norton, R. M. (2015). Environmental dimensions of migration. *Annual Review of Sociology*, 41, 377-397. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-073014-112223>.
- International IDEA. (2024). *The Global State of Democracy 2024: Strengthening the Legitimacy of Elections in a Time of Radical Uncertainty*. International IDEA. <https://cdn.sanity.io/files/2e5hi812/production-2024/0134f4cc56156db21ee23cf1072ab6d71704cd51.pdf>.
- IOM. (2022). *World Migration Report 2022*. Geneva: International Organization for Migration. <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>.
- IOM. (2024). *World Migration Report 2024*. Geneva: International Organization for Migration. <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024>.
- IOM Serbia i Republički zavod za statistiku (2025). *Imigracija stranaca u Srbiji*. <https://serbia.iom.int/sites/g/files/tmzbd11126/files/documents/RESOURCES/imigracija-stranca-u-republici-srbiji.pdf>.
- Ionesco, D., Mokhnacheva, D., i Gemenne, F. (2016). *The Atlas of Environmental Migration*. London: Routledge / IOM.
- IPCC. (2021). *Sixth Assessment Report, Working Group I: The Physical Science Basis*. Geneva: Intergovernmental Panel on Climate Change. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/>
- IPCC. (2022). *Sixth Assessment Report, Working Group II: Impacts, Adaptation and Vulnerability*. Intergovernmental Panel on Climate Change. https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_SummaryVolume.pdf.
- Jelavich, B. (1983). *History of the Balkans*, Cambridge University Press.
- Kritz, M., Lim, L., i Zlotnik, H. (Ur.). (1992). *International Migration Systems: A Global Approach*. Oxford: Clarendon Press. https://archive.org/details/internationalmig000unse_y2m1/page/n5/mode/2up.
- Lampe, J. R. (2014). *Balkans into Southeastern Europe: A Century of War and Transition*. Palgrave Macmillan.
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47-57. <https://emigratecaportuguesa.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/04/1966-a-theory-of-migration.pdf>.

- McAdam, J. (2012). *Climate Change, Forced Migration, and International Law*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199587087.001.0001>.
- McLeman, R. (2014). *Climate and Human Migration: Past Experiences, Future Challenges*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mikac, R. i Dragović, F. (2017). Masovne migracije: izazovi, posljedice i put naprijed. *Forum za sigurnosne studije*, 1(1), 130-152.
- Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske – MUP. (2025). *Statistika*. <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/statistika-169019/169019>.
- Niu, F. (2022). A push-pull model for inter-city migration simulation. *Cities*, 131. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.104005>.
- OECD. (2023). *International Migration Outlook 2023*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/10/international-migration-outlook-2023_0faed233/b0f40584-en.pdf.
- Open Working Group on Labour Migration & Recruitment (2015). *Government-to-Government Recruitment Benefits & Drawbacks*. <https://mfasia.org/recruitmentreform/wp-content/uploads/2015/09/Policy-Brief-Human-Rights-in-G2G-Agreements.pdf>.
- Parenti, C. (2011). *Tropic of Chaos: Climate Change and the New Geography of Violence*. Nation Books.
- Ravenstein, E. G. (1889). The laws of migration. *Journal of the Royal Statistical Society*, 52(2), 241-305. https://ia600805.us.archive.org/view_archive.php?archive=/13/items/rossref-pre-1909-scholarly-works/10.2307%252F2957272.zip&file=10.2307%252F2979333.pdf.
- Reid, A. (2015). *A History of Southeast Asia: Critical Crossroads*. Wiley-Blackwell.
- Gin, O.K. (2004). *Southeast Asia: A Historical Encyclopedia*. ABC-CLIO.
- Stark, O., i Bloom, D. E. (1985). The new economics of labor migration. *The American Economic Review*, 75(2), 173-178. <https://www.jstor.org/stable/1805591>.
- Tarling, N. (Ur.). (1993). *The Cambridge History of Southeast Asia*. Cambridge University Press.
- UN DESA. (2024). *World Population Prospects 2024*. United Nations Department of Economic and Social Affairs. https://population.un.org/wpp/assets/Files/WPP2024_Summary-of-Results.pdf.
- UN ESCAP. (2023). *Seizing the Moment: Targeting Transformative Disaster Risk Resilience: Asia-Pacific Disaster Report 2023*. United Nations ESCAP. <https://un-ggim-ap.org/sites/default/files/media/docs/Asia-Pacific%20Disaster%20Report%202023-Full%20report.pdf>.
- van der Geest, K., de Sherbinin, A., Gemenne, F. i Warner, K. (2023). Editorial: Climate migration research and policy connections: progress since the Foresight Report. *Frontiers in Climate*, 5:1231679. <https://doi.org/10.3389/fclim.2023.1231679>.

- V-Dem Institute. (2025). *Democracy Report 2025: 25 Years of Autocratization – Democracy Trumped?*. https://www.v-dem.net/documents/61/v-dem-dr_2025_lowres_v2.pdf.
- Vietnam Man Power Group. (2025). *Vietnamese Labour in the European Market: A Comprehensive Report 2025*. <https://vietnammanpower.group/vietnamese-labour>.
- Warner, K., Ehrhart, C., de Sherbinin, A., Adamo, S. i Chai-Onn, T. (2009). *In Search of Shelter Mapping the Effects of Climate Change on Human Migration and Displacement*. United Nations University, CARE, CIESIN-Columbia University, European Commission, UNHCR i World Bank.
-

Mirela Holy

The Growing Importance of South-Eastern Europe as a Destination for (Climate) Migrants from South-East Asia

In recent years, climate-induced migration has emerged as a pressing global phenomenon, particularly affecting vulnerable regions such as Southeast Asia, where rising sea levels, extreme weather events, and declining agricultural productivity are displacing thousands (IOM, 2022). As climate migration patterns intensify, Southeast Europe is increasingly becoming a destination region for migrants, potentially climate migrants, from Southeast Asia due to its geographic proximity to the Schengen Area, labour market demand, and shifting migration routes (Holy i Geiger Zeman, 2025b; Balabanić i sur., 2025). This article explores the emerging dynamics between climate change, migration, and the geopolitical reconfiguration of migration flows from Southeast Asia to Southeast Europe. The article analyses how Southeast Europe is transitioning from a transit to a destination region for Southeast Asian migrants, particularly in sectors such as agriculture, construction, sales and care work (OECD, 2023). It also reflects on the socio-political implications of this trend, including the need for inclusive migration policies, human rights protections, and regional cooperation frameworks. Drawing on comparative regional data and recent research, the article critically examines the role of both regions in shaping and responding to climate migration. It also emphasizes the importance of interregional dialogue and cooperation to address common challenges, such as sustainable development, environmental justice, and democratic resilience. By focusing on Southeast Asia as a source region and Southeast Europe as an increasingly prominent receiver, article especially emphasizes the importance of fostering academic collaboration between the two regions. Article contributes to a deeper understanding of how environmental and socio-political crises intersect in global migration patterns and proposes policy recommendations to strengthen the bi-regional partnership in managing these transitions responsibly and equitably.

Keywords: *climate migration, Southeast Europe, Southeast Asia, integration, migration policies*